

M. Saim UYSAL

Referandum sonrası büyüme istihdam ve enflasyon

21.4.2017

Geçen hafta sonu kıl payı farkla sonuçlanan bir anayasa oylaması gerçekleştirildi. Bu tür referandumlar sonrası normal olarak beklenen siyasi belirsizliklerin ortadan kalkması sonucu ekonomiye odaklanmaktadır. Ancak görünen o ki siyasi atmosferde gerginlik ve kutuplaşmaların kısa sürede ortadan kalkacağı görüntüsü yok. Halbuki ekonomimizin bir yığın çözülmesi gereken sorunları var. Makroekonomik parametreler hiç de iç açıcı görünmüyor. Bu haftaki yazımızda bu parametrelerin başlıcalarından büyüme, istihdam ve enflasyon konularında irdeleme ve tespitlerde bulunacağız.

A- Büyüme: 2016 yılı büyüme oranı son çeyrekteki revizyon sonucuyla % 2,9 olmuştu. Bu büyümenin motoru da inşaat sektörü (konut) ile otomotiv sektörü ve kamu tüketimiydi. Bu defa yılın (2017) ilk çeyreği tamamlandı. Bu dönemde hükümetin iç talebi arttırıcı kredi teşvikleri, Kredi Garanti Fonunun kefaletleri ve vergi indirim ve yapılandırılmaları sonucu özellikle konut ve otomotiv sektörlerine hareketlilik getirdi. Özellikle otomotiv sektöründeki Ocak Mart döneminde 7 milyarlık, kimyevi maddeler sektöründeki 4,1 milyar dolarlık ve çelik ve madencilik sektöründeki toplam 4 milyar dolarlık ihracatlar da büyümeye katkı verdi. Hükümetin 2017 yılında da teşvik, indirim ve gevşek para politikalarını devam ettireceği gözüküyor. (Ör: 70 milyar TL'lik yeni bir vergi yapılandırılması geliyor) bu teşviklere rağmen büyümenin % 3'ler civarında gerçekleşeceği öngörülüyor. Bilindiği üzere ekonomi politikalarının başarısı en azından potansiyel büyüme oranının gerçekleştirilmesi ve bu arada diğer parametrelerin de (enflasyon, istihdam, cari açık, bütçe açığı gibi) dengeli ve optimum realizasyonu ile mümkündür. Ülkemizin potansiyel büyümesi % 5'ler civarındadır. İçinde bulunduğumuz dönemde dünya ekonomisindeki belirsizlikler ve jeopolitik risklerin baskısını ve iki aylık sanayi üretim endekslerini de düşünecek olursak %3'lerin de gerçekleşmesinde negatif etkiler söz konusu olabilecektir. Ekonomik büyümenin optimum oranda gerçekleştirilmesi o kadar önemlidir ki bunun başarılması istihdam artışı sağlamanın yanında cari açık ve bütçe açıklarımızın azalmasına da önemli katkıda bulunur. Büyümeyi hedeflerken fiyat istikrarını da (enflasyon) gözden kaçırmamanız gerekir. Referandum sonrasında hükümet yetkililerinin de ifade ettiği gibi güven ve istikrar gereklidir. Bir önceki yazımızda açıkladığımız gibi demokrasi, ekonomi ve Avrupa Birliği ile ilişkiler konularında "yapısal reformları" süratle harekete geçirmeliyiz. Yapısal reformların ayrıntılarını daha önceki yazımızda belirtmişti.

B- İstihdam (İşsizlik): TÜİK'in son açıkladığı işsizlik oranı (Ocak 2017) % 13 gibi son yedi yılın en yüksek zirvesini gördü. Nitekim istihdamsız büyüme veya büyümesiz istihdam tartışmaları başladı. Gençlerdeki (15-24 yaş) işsizlik oranı ise % 22,8'lere ulaştı. İşsiz sayımız ise aynı dönemde 4 milyona yaklaştı. İşsizlik artışı tamamen bir önceki bölümde belirttiğimiz üzere potansiyel büyümemizin %50'ye yaklaşık oranda da düşük olması ve büyümenin sanayi değil tüketim ve hizmet sektörüne dayalı

olmasından geliyor. 2016 son çeyreğindeki teşvik indirimlerine rağmen özel sektör yatırımlarının konjonktür nedeniyle ertelenmiş olması ve dolayısıyla sanayi istihdamımızın azalmasının da etkisi var. İşgücü maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle kayıt dışı çalışanların oranı hala % 32,5'larda. İstihdam seferberliği kapsamında 800.000'i aşkın yeni istihdam yaratılmıştır. Ancak bunun sürdürülebilmesi yine kalıcı ve sürekli sanayi kaynaklı büyümeye bağlı olmaktadır.

C- Enflasyon: Ekim 2008 den bu yana en yüksek enflasyon oranına ulaşıldı. Mart ayında TÜFE (tüketici fiyat endeksi) yıllık bazda yüzde 11,29 olarak açıklandı. (Yİ-ÜFE) Yurtiçi üretici fiyat endeksi de % 16,09 oldu. Merkez Bankası Nisan ayı beklenti anketinde de yıl sonu enflasyon beklentisi % 9,08'dan yüzde 9,28'e yükseldi. Böylece 2017 yılının sonunda hedefin 4 puan üzerinde beklenti oluştu. Bu beklentiler kırılmadığı sürece enflasyonu dizginlemek mümkün değil. Merkez Bankasının yürüttüğü para politikasının sıkı bir para politikası olduğu söylenemez. Hükümetin büyüme hedefine yardımcı olmak için izlediği geç likidite penceresi politikası ile yeterince sonuç alınamıyor. Bu da enflasyon beklentilerinin kırılmasını engelliyor. Yapılması gereken sıkı para politikasının geçici olmadığı izlenimi verilmesi. Kur düzeltmesinin enflasyona etkisinde gerçekten büyük bir payı var. Bu nedenle dövizde dalgalanmaya neden olan unsurları kaldırmak için siyasi iradenin yapısal reformlar konusunda ve iç politik gerginliklerinin azaltılması ile Avrupa Birliği çıpasını tekrar gündeme getirmesinde büyük yarar var. Bunların yapılması halinde ülkemize sermaye akımı da hızlanacak dolayısıyla kurlarda dalgalanma da azalacaktır. Moody's'in değerlendirmesinde belirttiği gibi enflasyon düşürülemezse hane halkının alım gücü erozyona uğrayacak ve Merkez Bankasının faiz artırma zorunda kalması halinde % 3 büyüme bile zorlaşacak ve faiz indirmek de kolay olmayacaktır. IMF 2017 yılına ilişkin raporunda gelişen ve yükselen Avrupa ekonomilerinde görünümün görece elverişli olacağını açıklamakta ancak bu tespit Türkiye'yi hariç tutmaktadır. Aynı raporda ülkemizdeki enflasyon oranının 2017 yıl ortalamasının yüzde 10,1 2018 yılında ise yıllık ortalamanın yüzde 9,1 olacağı belirtilmektedir.

Referandum sonrasında makro ekonomik dengeleri kurabilmek için 2019 yılında yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimlerine kadar kesinlikle "seçim ekonomisi" ne gidilmemesi gerekiyor. Aksi halde 2017 ve 2018 yıllarını da heba etmiş olacağız. Tam aksine Avrupa Birliği ile ilişkilerin düzeltilmesi, hatta bu çıpanın tekrar işlevsel hale getirilmesi, yapısal reformlar konusunda iradenin sergilenmesi, enflasyonun düşürülerek sanayi üretim artışına dayalı büyümenin sergilenmesi % 13'lere yaklaşan işsizlik oranının düşürülmesi gerekmektedir.